

Täysistunto

Keskiviikko 22.9.2021 klo 14.00—18.19

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Ministeri Mikkonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.48 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Meillä on tänään useita ympäristöministeriön lakiesityksiä käsittelyssä, osa on pieniä teknisiä muutoksia, osa vähän suurempia.

Ensimmäisenä on laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, ja tässä ehdotetaan muutettavaksi lakia kolmella erillisellä kiireellisellä muutoksella. Kaksi näistä muutoksista johtuu EU-säännösten tiukoista määräajoista, jotka eivät voineet odottaa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistusta, joka on parhaillaan käynnissä, ja kolmas muutos on tekninen, jolla rakennustuoteasetuksen mukainen rakennustuoteyhteyspisteen tehtävä siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä Tukeisiin vuoden 2021 alusta perustettuun yksikköön, jonne tehtävä on muiden tuotteiden osalta jo siirretty. Samalla yhtenäistetään rakennustuotteiden valvontamenettelyä vastaamaan muiden tuotteiden osalta jo tehtyä.

Sitten näistä kahdesta, jotka liittyvät näihin EU-säännöksiin, toinen on uusiutuvan energian vaatimukset rakentamisessa. Tällä ehdotetulla lailla nyt pantaisiin osaltaan täytäntöön uudelleenlaadittu uusiutuvan energian direktiivi RED kakkonen. Tämän täytäntöönpanon määräaika oli jo 30. kesäkuuta 21, ja tässähän uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian osuudelle uudisrakennusten ja laajasti korjattavien rakennusten kokonaisenergiasta on asetettava kansallinen minimivaatimus. Lakiehdotuksen mukainen laskennallinen minimivaatimus on 38 prosenttia. Se on alkuperäisen RED-direktiivin mukaan asetettu kansallinen tavoite uusiutuvalla energialle vuodelle 2020. Tämä lakiesitys estää fossiilisten polttoaineiden käyttämisen rakennuksen pääasiallisena energianlähteenä, kun kyse on uudisrakentamisesta tai laajamittaisesti korjattavista rakennuksista, joissa korjausaste on yli 25 prosenttia eliikka hyvin merkittävä. Jo nyt uusissa asuin- ja palvelurakennuksissa fossiilisiin polttoaineisiin perustuva kiinteistökohtainen lämmitys on hyvin harvinainen — käytännössä näitä on alle 20 rakennusta vuodessa — ja tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on varmistaa, että näitä ei sitten jatkossa olisi lainkaan. Kyseessä on eräänlainen perälauta muutenkin jo tapahtuneeseen kehitykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Kaukolämpö ja sähkö täyttävät uusiutuvien energianlähteiden raja-arvon, 38 prosenttia, siitä riippumatta, mikä on paikallisen kaukolämpölaitoksen energianlähde, koska tämä prosenttiosuus lasketaan valtakunnallisesta energianlähteen keskiarvosta. Tilastokeskuksen mukaan meillä on uusiutuvan osuus sähköstä 47 prosenttia ja kaukolämmöstä 40 prosenttia, niin että sinänsä Suomessa tämä vaatimus täyttyy.

Tuotantorakennuksissa fossiilisilla polttoaineilla on noin 2 prosentin markkinaosuus, ja energiatodistusrekisterin mukaan viime vuonna fossiiliseen energiaan perustuva päälämmitysmuoto asetettiin viiteen uuteen omakotitaloon eikä yhteenkään uuteen rivi- ja kerrostaloon. Elikä käytännössä öljylämmitys uusissa rakennuksissa on jo lähes kokonaan päätynyt.

Lakiesitys tietysti varmistaa, ettei fossiilista energiaa käyttävää päälämmitysjärjestelmää enää asenneta myöskään laajamittaisten korjausten yhteydessä. Tämä hallituksen esitys vaikuttaa vuosittain enintään 30 korjaushankkeeseen, koska vain osassa laajamittaisesti korjattavista rakennuksista on käytössä fossiiliseen energiaan perustuva kiinteistökohtainen lämmitys — tämä on Motivan vaikutusarvio.

Sitten tämä toinen direktiivistä johtuva muutos on yva-direktiivin täytäntöönpano rakennuslupamenettelyn osalta. Suomi on saanut tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin täytäntöönpanosta Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen viime vuonna, minkä takia kansallisen lainsäädännön muutoksia nyt kiirehditään. Suomi on komissiolle antamassaan vastauksessa ilmoittanut, että yva-direktiivin säännösten täytäntöönpano hoidetaan niin, että lainsäädäntömuutokset tulisivat kokonaisuudessaan voimaan vuoden 21 aikana.

Yva-arviointia edellyttävien rakennusten rakennusluvan mahdollisten muutoksenhakijoiden piiriä laajennetaan koskemaan paikallisia yhteisöjä, joiden sääntöihin kuuluu luonnon, terveyden tai ympäristön suojelu. Samalla lisättäisiin viittaussäännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin ehdotettuun uuteen, valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevaan säännökseen. Tavoitteena on tehostaa yva-direktiivin mukaisten ympäristövaikutusten huomioon ottamista yva-menettelyä edellyttävissä hankkeissa myös rakennuslupakäsittelyn osalta komission antaman virallisen huomautuksen johdosta. Keinona on laajentaa osallisten piiriä niiden rakennusten osalta, joiden rakennuslupakäsittely edellyttää pakollista yva-menettelyä. Esityksen määrittelemä tiedottamis-, kuulemis- ja valitusoikeuden laajennus koskee vain yksittäisiä luvitettavia rakennuksia, joiden yhteydessä on tehtävä pakollinen yva-lain mukainen tarkastelu. Näitä on vuodessa alle 30 kappaletta. Rakennuslupamenettelyä muutetaan myös niiden rakennusten osalta, joilla on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, ja hankkeesta on järjestetty yva-lain 5 luvussa tarkoitettu kansainvälinen menettely. Menettely parantaa näissä tapauksissa mahdollisuuksia vastata Suomen kansainvälisistä sitoumuksista muita valtioita kohtaan. Vuosittain tällaisia on vain yksittäisiä tapauksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! Sain aikoinaan aiemmilla kausilla toimia ympäristövaliokunnassa ja viime kaudella myös valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston puheenjohtajana, ja nämä asiat ovat sitä kautta jääneet mieleen ja näitä on ollut mielenkiintoista seurata, vaikka tällä het-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

kellä en suoranaisesti näiden asioiden ihan niin ytimessä ole, varsinkin kun nyt oppositiossa olemme. Tässä hallituksen esityksessä 121/2021 käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain muuttamista, kahta osaa: uusiutuvan energian osuuden vähimmäismäärittelyä ja toisena sitten yva-menettelyn laajennusta.

Nostan esille muutamia huomioita, joita toivon, että eduskunnan valiokuntakäsittelyssä vielä käsitellään. Kaksi on tähän uusiutuvan energian osuuteen: Toisena se, että tarkasteltaisiin vielä kerran huolella sitä, että hallinnollinen taakka ei syntyisi tässä kohtuuttomaksi saavutettaviin hyötyihin nähden. Tämä tuli aika monessa asiantuntijalausunnossa esille, kun niitä tuossa läpi kävin. Toisena, johon toivoisin myös ministeriltä vastausta, on tämä muun muassa Helenin, Energiateollisuuden, TEMin ja Kaupan liitonkin esille nostama hukkalämpökysymys, että minkä takia hukkalämpöä ei lueta uusiutuvaksi energiaksi. Esimerkiksi olikohan se nyt Kaupan liiton vai Energiateollisuuden lausunnossa, kun tuotiin esille sitä huolta, että tämä voi johtaa siihen, että hukkalämmön hyödyntämiseen ei enää ryhdyttäisikään, kun se ei täyttäisi tämän lainsäädännön vaatimuksia. Kysyisin ministeriltä: onko se sellainen asia, että sen poissulkemiselle on joku ehdoton ehto, vai voisiko se olla sentyyppinen, että tämän lausuntomateriaalinkin kautta se esille nostetaan?

Haluan antaa kiitosta myös edellisen hallituksen pääministerille Juha Sipilälle. Hänen hallituksensa johdolla tehtiin silloin hyvää työtä nimenomaan sujuvoitaksemme lupaprosesseja. Muistan, kun silloin puhuttiin, kuinka iso määrä erilaisia investointeja seisoivat näiden luvitusten takia jumissa ja samaan aikaan myös valitusten takia jumissa. Silloin ministeri Tiilikaisen johdolla tehtiin aika paljon tällä puolella, ja enempikin olisi voitu tehdä, ja nimenomaan haluttiin purkaa sitä tuplavalitusta tai ketjutettua valitusta ja sentyyppisiä tilanteita. Niissä saavutettiin hyviä askelia, ja nyt näyttää, että otetaan takapakkia.

Tässä pykälässä esimerkiksi todetaan, että kunnan on varattava kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä lupahakemuksesta, jos hakemus koskee rakennusta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Tämä laajennus on muuten aika laaja ja varsin kattava, jos ajatellaan vaikkapa kaupunkeja, joissa se koskisi kaikkia kunnan asukkaita. Kokoomus jakaa huolen näistä prosesseista, sillä jo nykyisin päällekkäiset valitukset viivästyttävät hankkeita. Suunnan pitäisi meidän mielestämme olla päinvastoin sujuvoittava, niin kuin Sipilän hallituskaudella oli.

No, otin kaksi lausuntoa vähän tarkempaankin lukuun, ja nämä samat asiat nousivat siellä esille. Tukea annettiin aika paljon näille ensimmäisille tästä uusiutuvan energian käytöstä ja siitä, että fossiilisista polttoaineista päästäisiin eroon, mutta kritiikki kohdistuu nimenomaan tähän yva-kohtaan, jossa siis valitusoikeuksia näytetään laajennettavan. Niin kuin Teknologiateollisuus toteaa: ”Rakennuslupa on sen sijaan luonteeltaan tekninen lupamenettely, jossa arvioidaan kaavanmukaisuus ja rakentamisen tekniset vaatimukset. Näin ollen rakennusluvassa ei ole kysymys seikoista, jotka olisivat yva-direktiivin tarkoittamien ympäristövaikutusten kannalta relevantteja.” Tämä on aika olennainen kysymys siinä, että tämä valitusoikeus kohdistetaan myös rakennuslupakokonaisuuteen. ”Käytännössä ehdotettu rakennuslupaa koskeva valitusoikeuden laajennus lisäisi samaa hanketta koskevia menettelyitä, joista on siis mahdollista valittaa. Kaikista mainituista menettelyistä on lisäksi mahdollisuus kaksivaiheiseen muutoksenhakuun, ensin hallinto-oikeudessa ja sitten valituslupamenettelyn kautta korkeimmassa hallinto-oikeudessa.” Näin toteaa Teknologiateollisuus. ”Valitusten käsittelyt voivat käytännössä tehdä hankkeiden toteuttamisen mahdolliseksi kohtuuttoman ajankulun vuoksi. Useat näistä hankkeista edistäisivät toteutues-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

saan kansallisia ilmasto- ja kiertotaloustavoitteita.” Eli viekö tämä loppupelissä väärään suuntaan? Aivan hyvä ja aiheellinen kysymys.

Arvoisa puhemies! Haluan kehua myös toista entistä keskustan puheenjohtajaa ja pääministeriä, nykyistä Kaupan liiton toimitusjohtajaa Kiviniemeä. Mari Kiviniemi Kaupan liiton lausunnossa nostaa esille näitä samoja huolia, kuten tämän hukkalämpökysymyksen, miksi sitä ei lasketa, mutta sitten hän tuo täällä myöhemmin esille — lainaus Kiviniemen ja Kaupan liiton lausunnosta: ”Valitusoikeuksien lisäämistä perustellaan Suomen hallituksen saamalla Euroopan komission virallisella huomautuksella, jonka vuoksi muutoksia kyseessä oleviin lakeihin täytyy tehdä.” Tähän myös arvoisa ministeri viittasi täällä, mutta Kaupan liitto jatkaa: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu.” Kysyisin ministeriltä: minkä takia tätä muistutusta ei ole avattu ja kerrottu, mitä siinä vaaditaan? Mielestäni tämä on oleellinen materiaali, kerran tällä muistutuksella perustellaan näitä toimenpiteitä, joita nyt monet kyseenalaistavat, ja toivon, että eduskunnan laajan tiedonsaantioikeuden nimissä tämä materiaali eduskunnalle toimitetaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tässä Kiviniemen lausunnossa todetaan vielä: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu. Kuulemisessa ei ole näin ollen mahdollista ottaa kantaa siihen, mitä tosiasiallisesti on vaadittu muuttamaan, [Puhemies koputtaa] eikä vireillä oleva kuuleminen siten täytyä kuulemiselle asetettuja vaatimuksia.” [Puhemies: Kiitoksia!] Eli, arvoisa puhemies, toivon, että näihin saamme vastauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Multala, olkaa hyvä.

15.02 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä on kyse muutamista muutoksista, joita maankäyttö- ja rakennuslakiin tehdään ikään kuin irrotettuna nyt siitä suuresta uudistuksesta, jota parlamentaarisestikin seurataan. Sitä työtä olen itsekin päässyt seuraamaan. Muutoksilla on, kuten ministeri totesi, osaltaan taustalla komission huomautus, mutta kuten edellä edustaja Heinonen totesi, huomautuksen sisältö on meille vielä hieman epäselvä.

Arvoisa puhemies! Kun tiedän, että aiempi pääministeri Sipilä on kova norminpurkotaloiden kannattaja, niin toivon, että ympäristövaliokunnassa, johon tämä oletettavasti lähetetään, todella tutkitaan, ovatko kaikki nämä muutokset perusteltavissa tällä komission huomautuksella. On nimittäin tietenkin niin, että vaikka kuinka tärkeää on arvioida ympäristövaikutuksia ja huolehtia siitä, että jos ympäristövaikutuksia on, esimerkiksi kaikki ympäristöluvan ehdot täyttyvät, niin silti näille on jo oma prosessinsa olemassa.

Ympäristövaikutusten arvioinnin alaisiin hankkeisiin — pääpiirteisesti voi sanoa, että lähes kaikkiin — kuuluu myös ympäristölupamenettely, jonka puitteissa arvioidaan näitä hankkeita, ja luvan ehdot on silloin täytettävä. Sen vuoksi tuntuu nyt hieman päällekkäiseltä sääntelyltä ja myös prosessien mahdolliselta venyttämiseltä, että näitä valituskäytäntöjä oltaisiin nyt laajentamassa näin merkittävästi yvan alaisiin eli ympäristövaikutusten arvioinnin alaisiin hankkeisiin, myös rakennuslupiin.

Kuten esimerkiksi Teknologiateollisuus lausunnossaan toteaa, kaavan hyväksymisen jälkeen, joka siis yleensä tehdään vasta siinä vaiheessa, kun hanke voidaan viedä eteenpäin, kun hankkeelle on kaikki muut luvat kunnossa, rakennusluvan tulisi olla käytännössä tekninen tarkastelu siitä, täyttääkö se aiottu rakennelma, rakennushanke sen kaavan ehdot. Sen vuoksi tässä on vaara sille, että tämäntyyppiset hankkeet, jotka saattavat olla hyvinkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

merkittäviä, entisestään viivästyvät ja toisaalta sitten luovat sille mahdolliselle investorille epävarmuutta, että onko se hanke mahdollista toteuttaa. Tätä me emme varmasti Suomessa toivo, ja sen vuoksi toivon, että ympäristövaliokunta perehtyy tähän asiaan sen vaatimalla vakavuudella ja pohtii, ovatko kaikki nämä muutokset sellaisia, joita tästä komission huomautuksesta aiheutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

15.05 Juha Sipilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan ensimmäinen osa EU-direktiivin toimeenpanoa käytännössä kieltää öljylämmityksen uusissa kohteissa. Kyllä tämä on hyvä suunta: eroon fossiilisista, kohti uusiutuvia kotimaisia polttoaineita. Niin kuin ministeri tuossa esitteli, käytännössä uusissa kohteissa ei enää öljylämmitystä rakenneta. Raken-tajilla on vaihtoehtoina kaukolämpö, sähkö, biopolttoaineet, myöskin nestemäiset biopolttoaineet, sitten kattiloissa maalämpö, ilmalämpö ja niin edespäin.

Tämä tilanne koskee tosiaan myöskin niin sanottua täysremonttitilannetta, jossa usein kajotaan lämmitysjärjestelmään, mutta sitten tässä on rajattu minusta onnistuneesti pois ne tilanteet, joissa saneeraus koskee vain esimerkiksi keittiöremonttia, pienempää remonttia. Silloin ei tarvitse vaihtaa toimivaa öljylämmitysjärjestelmää uuteen tai siitä luopua.

No, sitten tämä toinen osa: yva-arviointia edellyttävien hankkeiden muutoksenhakijoiden laajentamiskohta. Tässä on tosiaan riski siihen, että yva-arviointia edellyttävien hankkeiden osalta valituksia tulee enemmän ja sujuvoittamisen näkökulmasta hankkeiden lupaprosessit pitenevät. Suomelle on vähän tullut maine maana, jossa pitkät lupaprosessit haittaavat investointeja, ja minusta tämä näkökulma on kyllä relevantti. Mutta tämäkin on minusta tässä otettu sillä tavalla huomioon, tätä on kevennetty niin, että luvanhakija voi hakea hankkeen aloittamista vakuusmenettelyllä, jolloin kun on kiire päästä aloittamaan, niin vakuusmenettelyllä voitaisiin sitten, vaikka täällä olisi valitusprosessi kesken, päästä hankkeissa eteenpäin. Minusta myöskin tämä on hyvä lisäys, joka on tullut tuossa valmistelun aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.07 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä ovat jo viime vaalikaudella käynnistetyn massiivisen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen ensimmäiset laki-hankkeet, ja täytyy kyllä sanoa, että hieman ihmeissäni olen.

Isommat ihmetyksen kohteet liittyvät näihin lausuntositaatteihin, joista ensimmäisen on antanut energiayhtiö Helen: ”Laki kääntyy tavoitettaan vastaan estämällä hukkalämpöjen hyödyntämisen. Suomessa biomassan polttaminen on kustannustehokkain perinteinen uusiutuvan energian muoto lämmitykseen vielä 2020-luvun ajan, joten tiukka hukkalämmöt huomiotta jättävä uusiutuvan energian velvoite ajaisi Suomen lämmöntuotantoa entistä vahvemmin polttoon perustuvaan uusiutuvan tuotantoon sekä laajamittaiseen biopolttoaineen tuontiin ulkomailta.”

Toinen sitaatti koskee niin sanotun yva-menettelyn laajennuksia, joita on perusteltu EU:n komission vaatimuksilla mutta joista muun muassa Kaupan liitto lausuu näin: ”Komission antamaa muistutusta ei ole kuitenkaan ollut mahdollista saada, eikä sitä ole esitysluonnoksessa tarkemmin avattu. Kuulemisessa ei ole näin ollen mahdollista ottaa kantaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

siihen, mitä tosiasiallisesti on vaadittu muuttamaan, eikä vireillä oleva kuuleminen siten täytä kuulemiselle asetettuja vaatimuksia.”

Kysymyksen ympäristöministeri Mikkoselle ovatkin: Miten te vastaatte edellä esitettyihin väitteisiin? Ollaanko nyt runnomassa läpi puolivalmista lakia, joka hidastaa Suomen siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa näennäisen energiatehokkuuden nimissä? Ja miten tämä Kaupan liiton esittämä kritiikki? Jos ja kun yva-prosesseja halutaan tiukentaa ja käytännössä myös tavallisen kansalaisen lupajonotusaikaa ollaan pidentämässä, miksi sitä velvoittavaa komission kirjelmää ei ole julkaistu?

Näiden perusteella pitää kyllä olla aidosti huolissaan tämän hallituksen lainsäädäntövalmistelun tasosta. Ja kuten edustaja Sipilä osittain ja Heinonen äsken totesivat, tämän piti olla alun perin byrokratian purkamiseen tähtäävä hanke, ei sitä lisäävä. No, ehkäpä tässä näemme sen ideologisen eron, mikä viime hallitusta ja tätä nykyistä hallitusta erottaa. Silloin yritettiin asioita mahdollistaa, nyt yritetään enemmänkin tukahduttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

15.10 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aluksi haluan lämpimästi kiittää ministeri Mikkosta hallituksen esityksen esittelystä. Käytännössähän tässä muutetaan maankäyttö- ja rakennuslakia oikeastaan kolmelta osin, joista, aivan kuten ministeri kertoi, kaksi osiota tulee sieltä EU:sta ja sitten yksi, se kolmas osio, on käytännössä tekninen osio.

Kuten täällä on aiemmissa puheenvuoroissa jo todettu, nämä osiot, mitkä tulevat sieltä EU:sta — käytännössä uudisrakentamisessa uusiutuvan energian vaatimusten täyttämiseksi ei aiheudu omakotitaloissa eikä asunto-osakeyhtiöissä lisäkustannuksia, sillä tavoitteen saavuttamiseen päästään kustannustehokkaasti yleisesti jo tällä hetkellä käytössä olevilla ratkaisulla, niillä ratkaisulla, joita edustaja Sipilä omassa puheenvuorossaan toi erittäin hyvin esille. Uudisrakentamisessa investointi vain fossiiliseen energiaan perustuvaan päälämmitysjärjestelmään jää käytännössä kokonaan pois tämän jälkeen näistä lämmitysvaihtoehtoista ja mennään sitten muihin, uusiutuviin energiamuotoihin.

Hallituksen esityksessä on myöskin se lähtökohta, että tämä varmistaa myöskin, ettei fossiilista energiaa käyttävää päälämmitysjärjestelmää enää asenneta myöskään laajamittaisen korjausten yhteydessä. Omasta mielestäni on erittäin hyvä, että tässä on määritelty nimenomaan, että se on laajamittaiset korjaustoimenpiteet, jotka ovat tämä raja. Käytännössähän näin on jo, näin toimitaan hyvin pitkälle Suomessa. Sekin on hyvä huomioida.

Tietysti on huomioitava se, että toivottavasti tästä ei aiheudu myöskään hallinnollista taakkaa ja turhaa byrokratiaa. Itse toivon, että myöskin tämä otetaan huomioon. Ja itse toivon, että tällä voi olla myöskin pieni lisäävä vaikutus esimerkiksi vaikkapa biokattiloiden ja takkojen hankintoihin, joita sitten käytetään, esimerkiksi takkoja, lisälämmitysmuotona kylmällä talvisaikaan.

Sitten tästä toisesta osiosta, ympäristövaikutusten arviointimenettelyä vaativat hankkeet, yva-hankkeet: Itse toivon, että ympäristövaliokunnassa sitten asiantuntijakuulemisissa käydään tarkoin läpi valiokuntakäsittelyvaiheessa asiantuntijoita kuullen tämä asia, että onko tämän mentävä juuri näin niin kuin tässä on. Toivon, että luvitusten sujuvoittaminen on meillä edelleen Suomessa se, mitä halutaan viedä, [Puhemies koputtaa] ettei se aiheuta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

turhaa... Ja oikeastaan kysyisin vielä, kun ministeri on paikalla: mitä tämä kohta käytännössä tarkoittaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

15.13 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lupien sujuvoittamisen osalta kaikin tärkeintä on resursoida lupia käsittelevät henkilöt riittävällä tavalla, jotta siellä ei ole pullonkaulaa. Mutta ehkä tästä keskustelusta poiketen luvilla kyllä on myös joku merkitys. Myöskin perustuslain mukaan ihmisillä on oikeus osallistua ympäristöänsä koskevaan päätöksentekoon, ja sillä on ihan paikkansa ja arvonsa. Totta kai on valitettavaa, että nämä kuulemismenettelyt harvoin vaikuttavat suuresti, eli kyllä enemmän haasteena on se, että meidän lainsäädännössä ihmiset eivät pääse riittävästi vaikuttamaan elinympäristöänsä koskeviin päätöksiin monessa tilanteessa.

Tämän direktiivin mukaan yva-ajan ylittävissä hankkeissa kuuleminen pitää tehdä sekä kaavoitus- että rakennuslupavaiheessa, mutta tässä nyt esitetään, että tämä tapahtuisi ainoastaan tässä kaavoitusvaiheessa mutta ei yksittäisen rakennuslupan yhteydessä. Tämä on tietysti vähän harmillista, että tämä kuuleminen on nyt kapeampi kuin tämän direktiivin mukainen velvoittavuus on. Tämä olisikin tärkeä kyllä varmistaa, voidaanko näin tehdä.

Yva-menettely on muutenkin hirveän haastava siinä suhteessa, että tämän arvioinnin tekee hankkeen maksama konsultti. Tätä on toki kritisoitu sen takia syystä, että tämä konsultti ei tietenkään ole täysin riippumaton taho. Usein tämä sama konsultti tekee suunnittelutyönkin sen jälkeen. Sen takia on nähty myös tapauksia, että nämä hankkeet törmäävät sitten myöhemmässä vaiheessa. Olisi tosi tärkeää saada riippumaton konsultti arvioimaan sitä, mitkä hankkeet voidaan toteuttaa. Se ei toki ole tämän lainsäädännön käsittelyssä tällä hetkellä — tämä on pienempi muutos, mikä meillä on nyt käsillä — mutta kyllä tämä yva-prosessi ja sen riippumattomuus vaatisi ihan uutta otetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

15.16 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Tämän uusiutuvan energian osuuden osalta tässä lähinnä jäi joitain kysymyksiä, joita varmaan ympäristövaliokunta käsittelee tarkemmin, liittyen esimerkiksi siihen, että vaikkapa täällä Helsingissä tällä hetkellä ei taida 38 prosentin osuus täyttyä. Sikäli esimerkiksi nämä Helenin huomiot hukkalämmön huomioimisesta: jos ja kun täällä pystytään paljon käyttämään teollisuuden ja palveluiden hukkalämpöä ja se on tärkeä osuus hiilen korvaamisessa, niin tällä hetkellä ilmeisesti tämä lakiesitys ei niitä täysin kata ja voi tulla epäoptimaalisia investointeja isossa luokassa, jos jouduttaisiin tätä noudattamaan.

Mutta päähuoleni kyllä kohdistuu rakennuslupan laajenevaan valitusoikeuteen yvan alaisissa hankkeissa. Tässä entinen pääministeri, edustaja Sipilä sanoi, että tässä on riski, että se hidastaa hankkeita. Minä sanoisin, että tässä on riski, että tämän puolen takia tämän koko hallituksen esityksen nettovaikutus pikemminkin hidastaa puhtaan tekniikan käyttöönottoa Suomessa kuin nopeuttaa sitä, koska meillä todella on valtava määrä — itse asiassa Elinkeinoelämän keskusliiton arvion mukaan noin 3 miljardin euron arvosta — investointeja lupajonoissa, ja näistä valtaosa liittyy siihen, että siirrytään puhtaampaan tek-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

nologian tuotannossa tai itse asiassa hyvin suurelta osin suoraan energian — puhtaan energian — tuotannossa.

Suomessa jo nykyisellään isot investoinnit vaativat keskimäärin viisi vuotta luvituksessa. Me ollaan vähän totuttu viime vuosikymmeninä siihen, että tämä on ikuisuusaihe, jolle ei voi mitään, mutta tosiasiasa, jos katsoo, esimerkiksi Hollannissa on kuuden kuukauden käsittelytakuu, johon liittyvät ympäristöluvitus ja kaavat, Ranskassa ja Saksassa alle vuoden. Meillä keskiarvo pelkässä ympäristöluvassa on 14 kuukautta. Kysynkin ministeriltä tässä: Voitteko sitoutua siihen, että jos nyt sitten esimerkiksi tässä esityksessä emme saa sujuvoittamista eteenpäin, niin maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa meille tulisi kaikkien viranomaislupien osalta takuu-aika, esimerkiksi yksi vuosi, mitä itseasiassa silloinen valtiosihteeri Hetemäki vuonna 2019 esitti investointien sujuvoittamisen yhteydessä? Voitteko sitoutua siihen, että maankäyttö- ja rakennuslain osalta tällaista vietäisiin eteenpäin? Jos meillä yhä useammassa kohdassa ovat myös valitusreitit käytössä, niin sitä tärkeämpään osaan tulee se, että edes nämä viranomaispäätökset saataisiin riittävässä ajassa sujumaan. Kaikkien hankkeiden osalta ei onnistu se, että pelkästään kiinnittämällä takuusumman pääsee eteenpäin, koska se riski prosessin venymisestä yllättävistä päätöksistä jää. Tämä on, kuulkaa, ihan strateginen kysymys, että meidän investointisumamme, joka odottaa lupajonoissa, pääsee eteenpäin, [Puhemies koputtaa] jos ajatellaan kasvun käynnistymistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Nyt myönnän tässä vaiheessa keskustelua enää edustaja Elolle ja ministerille puheenvuoron. Sitten, jos tulee muita puheenvuoroja, ne menevät sitten jälkeenpäin keskusteluun. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.19 Tiina Elo vihr: Kiitos, puhemies! Tässä on hyvin todettu nämä periaatteet, että osin toimeenpannaan EU-sääntelyä ja toisaalta on teknisluonteisia muutoksia. Tämä energiaosuus tässä on aika selkeä.

Tässä on ollut muutamia kysymyksiä, joita varmasti sitten valiokunnassa tarkastellaan. Mutta sinänsä on tärkeää, että tällä tavalla vauhditetaan entisestään öljylämmityksestä luopumista, mitä hallitus on tähänkin asti tehnyt. Ja hyvä huomio täällä on nostettu jo esiin, että tätä sovelletaan vain varsin laajoissa korjauksissa, joista omistaja itse päättää, eli kehtää ei tässä yhteydessä pakoteta luopumaan öljylämmityksestä.

Sitten tästä yva-osiosta. Tässä on käyty hyvää keskustelua. Itse näen sen perusteltuna sinänsä, että laajennetaan kuultavien joukkoa. Sinänsä sujuvat prosessit on kannatettavia, mutta samalla on kuitenkin varmistettava huolellinen ja kattava ympäristövaikutusten arviointi ja — kuten edustaja Holopainen täällä totesi — myös asukkaiden ja osallisten osallisuus.

Sitten ihan näistä vaikutusarvioista. Tästä ollaan valiokunnassa toisissakin yhteyksissä keskusteltu. Aikaan saattaa vaikuttaa myös esimerkiksi se, että luontoselvityksiä voidaan tehdä vain kesäaikaan, ja jos se sitten osuu siinä prosessissa huonoon kohtaan, niin se voi olla jo syy, joka venyttää ilman, että on mitään sen kummempaa. Mutta ne arviot on aina huolella tehtävä, ja se on tärkeää, että se otetaan huomioon. Itse uskon siihen, että hyvällä valmistelulla kuitenkin voidaan myös vaikuttaa siihen valitusten määrään, ja siinä mielessä tämä on tärkeä näkökulma ottaa huomioon.

Varmasti valiokunnassa vielä paneudutaan näihin kysymyksiin, mitkä täällä esiin nousivat. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, 2 minuuttia.

15.21 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Kiitos, puhemies, ja kiitos hyvästä keskustelusta! Tämä hukkalämpöasia, joka tässä nousi esille: Todellakin tällä hetkellä tilanne on se, että tilastoissa ei ole otettu huomioon hukkalämmön osuutta kaukolämmön uusiutuvan osuuden laskennassa, vaikka se mainitaan tässä direktiivissä, koska tämä käsite on ollut vielä tilastollisesti epäselvä. Paraikaahan meillä on tarkoitus, että RED II -direktiivin mukaiset hukkalämmön ja hukkakylmän määritelmät tullaan syksyllä lisäämään kansalliseen lainsäädäntöön hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista, joka on täällä ilmeisesti jo käsittelyssä. Siinä on nimenomaan se ajatus, että me pystyttäisiin jatkossa sitten ottamaan hukkalämmön huomioon, ja myös tässä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä voisimme sen tehdä, jos käsite selkeytyy myös tilastoinnissa, ja tämä auttaisi tietysti tässä asiassa.

No sitten tästä yva:sta, mistä myös oli paljon puheenvuoroja:

Täytyy tietysti muistaa, että tämä yva-vaatimushan koskee vain hyvin isoja hankkeita, ja vuosittain niitä hankkeita on ollut alle 30, ja sitten jos puhutaan rakennuslupien osalta, niin niitä on vielä vähemmän. Tämä kysymys siitä, miten me voitaisiin kaiken kaikkiaan varmistaa, että me saataisiin luvitusprosessit etenemään nopeasti, on tietysti ihan tärkeä, ja kyllä siinä yksi iso haaste on se, että meillä on riittävät resurssit lupaviranomaisilla. Tämä on se, mihin on usein törmätty, ja se olisi se ensimmäinen asia.

Me ollaan ympäristöministeriössä myös selvitetty aika paljon, miten tässä voidaan edetä. Semmoiseen kategoriseen aikamäärän laittamiseen kohdistuu erilaisia haasteita, vaikka nyt esimerkiksi se, että jos on sentyyppinen hanke, missä täytyy tehdä luontoselvityksiä, ja se on tiettynä ajankohtana vuodesta, niin se voi tuoda siihen sitten paljon ongelmia. [Puhemies koputtaa] Meilläähän on ollut täällä jo tällä kaudella käsittelyssä myös hallituksen lakimuutos, missä tätä yhden luukun periaatetta lisätään ja sujuvoitetaan, [Puhemies koputtaa] ja se on myös yksi keino parantaa ja nopeuttaa näitä prosesseja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.